

Nem kell aggódni a Népszabadságért

Bár a Népszabadság szerkesztői nem szorulnak rá, mégis hadd álljon itt egy, a lapról minden szempontból független olvasó, esetenként külső szerző véleménye azokról a gondolatokról, amelyeket Horn Gyula és **Eörsi István** fűzött Bayer Zsolt írásához.

A vélemény- és sajtószabadsággal kapcsolatos alapelvet kell kifejejteni ugyanis, amit ha a szerkesztőség tenne meg, talán magyarázkodásnak tűnhetne, holott szerintem ebben az „ügyben” a szerkesztőknek egyáltalán nem kell magyarázkodniuk.

Mindenekelőtt az alapról: a médiának nem képviselnie, hanem tükröznie kell a nézeteket. Azt, hogy ezt hogyan teszi a lap egésze, most ne vitassuk meg. De a szóban forgó írások a lapnak az Érvek, vélemények oldalán jelentek meg. Azon, amely vállaltan, par excellence a tükörfunkciót tölti be, ahová nem az újságíró, hanem az olvasó ír. Ki-ki saját magát láthatja viszont benne: ilyenek vagyunk, mi viseljük a saját arcunkat a felelősséget. S amikor a tükör a valóságot adja vissza, a szerkesztő nem tolhatja félre: Tükör, ezt az arcot ne tükrözd vissza! Mutass üres lyukat inkább helyette!

Úgy gondolom, a szerkesztési elvek között első szempont a minőség. Nem az arcképé, hanem a tükrözés minőségéé. Ha a kép éles és jól látható, akkor már nemigen lehet kérdés, hogy mit ábrázol. Bayer Zsolt inkriminált írása ebből a szempontból aligha lett volna „kiszerezhető” a lapból: fogalmazása, bár „penetráns”, de éles. A második szempont, hogy kié is az arc. Ebből a szempontból akár még a képesség rovására is némi engedmény tehető, ha a tulajdonos „valaki” például éppen magas kormányzati pozícióban van. Ismerve a ma és a közelmúlt sajtó- és egyéb eseményeit, inkább akkor kellene a Népszabadságért aggódni, ha újabban kitagadná a kormányfőtanácsosok hozzászólásainak közlését – akár még a véleményrovatból is...!

A harmadik szerkesztési elv az aktualitás lehet. Bayer Zsolt kétségkívül igen aktuális ügyben – folyó vitában – szólalt meg, s az ebből eredő „pluszpont” ellensúlyozhatja a két előző szempont szerinti gyengeségeket is. S gondolom, van „egyéb” kategória is, ahol a szerkesztő engedhet a saját nem racionalizált, szubjektív szempontjainak. Például mondhatja: egy, az ifjabb korosztályhoz tartozó szerzőtől elfogadjuk a kiérleltenebb, egyenetlenebb megfogalmazásokat is.

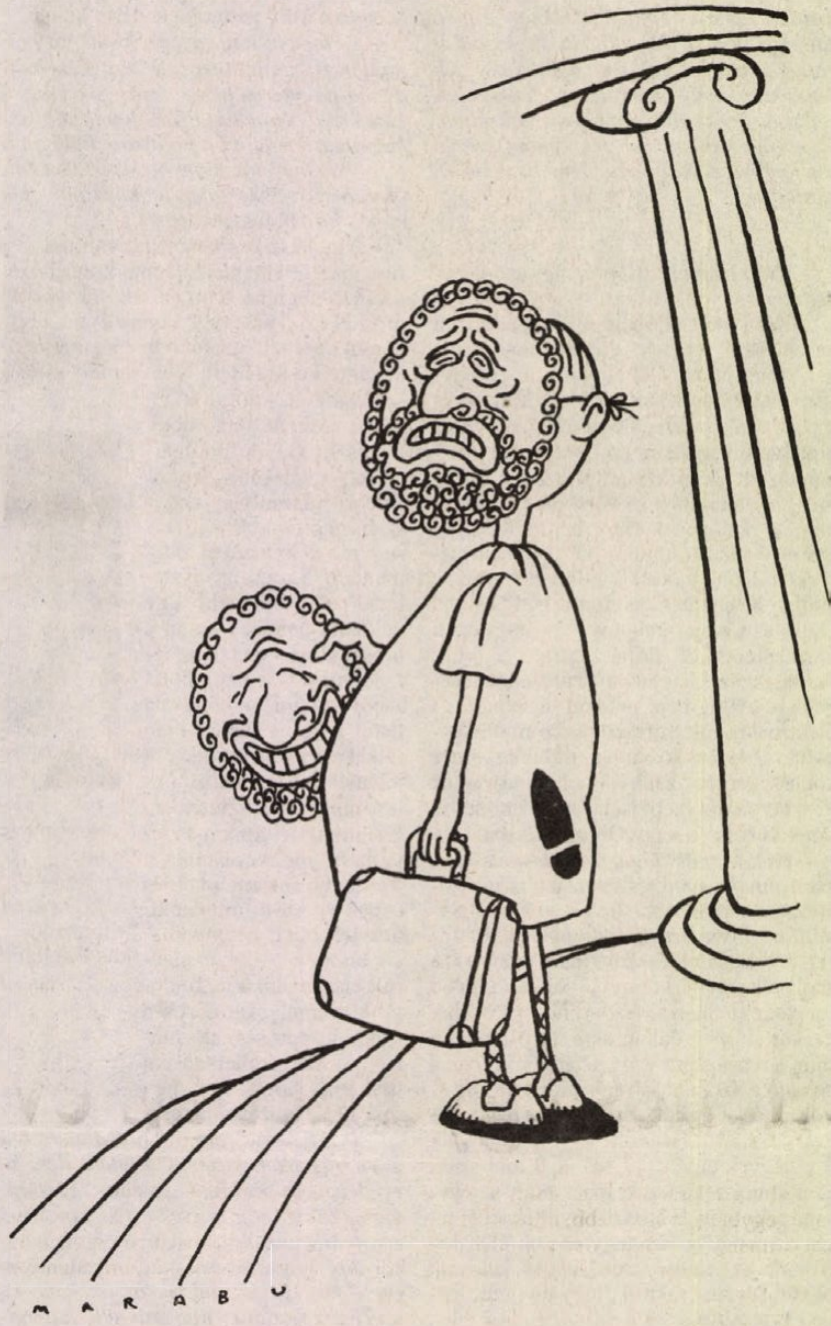
A demokrácia terhei, akárhogy nézzük is, a mi vállunkon nyugszanak. Kedves **Eörsi István**, tanuljuk, gyakoroljuk a toleranciát újból és újból, ne akarjuk az ezzel járó küzdelmeket és lelki nyugtalanságokat megúszni és a szerkesztői cenzúra cenzúrájára bízni. Ne terheljük rájuk közös társadalmi gondunknak, a közbeszély és a közérintkezés minőségének javítása terhére. Nem az ő dolguk, és ismétlem: főképp a véleményoldalon nem az ő dolguk! Bírjuk ki, hogy némelyek ekképpen, mások pedig akképpen

vélekednek, írnak, gondolkodnak, (igaz, az nem lenne ártalmas, ha érvdúsabban tennék), s az eltérések nemcsak a tartalmakban, hanem a stílusban, a módszerekben is megjelenhetnek.

Külön szeretnék szólni Horn Gyula azon aggodalmával kapcsolatban, amely a helyreigazítások és kontroll hiányára, az érintettek megkérdésének elmáradására vonatkozik. Itt is azt hozom föl a

mindig vitatják – és vitatni is fogják; de úgy látom, a Népszabadság gyakorlata ebben nem tér el a nagy nemzetközi lapokétól. (Így például nem fordulhat elő, hogy ha nagy hibát vétenének a címdalán, azt apró betűs igazítás követi két hét múlva hátul – és ott se egészen.)

A vélemények oldalán azonban kinek-kinek magáért kell helytállnia, amiként most nagyon helyesen Horn Gyula

MARABÚ RAJZA

szerkesztők mentésére, hogy tessék arra gondolni: mindez melyik oldalon is zajlik a lapban. Tapasztalatból eredő meggyőződéseim, hogy a szerkesztőség bármelyik másik oldal anyagát háromszoros kontrollnak veti alá a megjelenés előtt, főképpen a tények tekintetében. Ha mégis hibáznak, azt úgy tudom, elég hamar nyilvános „hibajavítás” követi. Hogy „megfelelő” hangsúllyal és terjedelemben-e, azt persze az érintettek

is teszi. Szerinte azonban a szerkesztőknek kellett volna egy bizonyos durva mondatot, amit Bayer Horn Gyulának tulajdonítva ír le, az ő megkérdése után kihúznia.

Érzelmileg tökéletesen igazat adok Hornnak mint sértett félnek, azonban gondoljuk el a két esetet: a feltételezett és a megvalósultat. A szerkesztő kap egy kéziratot. Lát benne egy mondatot: „H. Gy. ezt és ezt mondta.” Felhívja a

szerzőt (ha eléri): „Ön azt írja, hogy H. Gy. ezt mondta, fenntartja?” Szerző: „Persze, hogy fenntartom, hiszen ezért írtam.” Felhívja H. Gy.-t (ha eléri): „Horn úr, egy cikk van nálam, amiben önnek tulajdonítanak egy csúf mondatot, íme. Mondta ön ezt?” Válasz: „Nem, nem mondtam, a szerző hazudik.” Szerkesztő: hívja a szerzőt (ha eléri): „az illető azt mondja, hogy ő ezt soha nem mondta, fenntartja?” Szerző: „Fenntartom.” Szerkesztő, telefon Hornnak: „Hát képzelje, ez még mindig tartja” stb. stb. Azt gondolom, ez az a mód, ahogyan nem lehetne véleményrovatot szerkeszteni.

Ezzel szemben nézzük a megvalósult esetet. Bayer Zsolt írt egy cikket, benne a vitatott, idézetformájú, de igencsak nem életszerű mondatot. Az ember elolvassa, és – ismerve Horn Gyulát – nagyon az az érzése támad, hogy ezt Horn nem mondhatta. Horn Gyula írt is egy válaszcikket, amelyben kijelenti, hogy ő ilyet bizony nem mondott. Itt tartunk, s a helyzet nagyon egyszerű: az ártatlanság vélelmének alapszabályai szerint most már Bayer Zsoltnak kell nyilvánosan bebizonyítania, hogy Horn hol és mikor mondta a szóban forgó mondatot, különben hazugságban marad. A demokrácia és a nyilvánosság már csak ilyen: hosszadalmasabb és kényelmetlenebb, mint a népszerű közéleti telefonok, de a végeredmény egyértelműbb, mert az igazság kiderül, s ez a megvádolt érdeke is.

Még egy megjegyzés: a Tamás Gáspár Miklós írásával indult vitasorozat felkért hozzászólókkal futónak gondolja Horn Gyula, s a megszólalók névsorát kissé egyoldalúnak érzi – ebből is egy „aggodalom” jön ki. Noha nem vettem részt benne, és semmilyen további információ sincs, „blindre” komoly tétet teszek, hogy nem felkérésre, hanem spontán beérkező anyagokkal zajlik a vita. Rendszerint jobb cikkek is jönnek be, mint amilyeneket az esetleges kényszerű hozzászólók produkálnának. Akiket Horn Gyula – szerintem joggal – hiányol a vitázók közül, azt hiszem, egyszerűen csak önszántukból nem szóltak hozzá. Ismét: ez a köz, a valóság egy (szervezetlen, manipulálatlan és torzítatlan) tükrö: ők azok, akik tollat fogtak, és ezt írták. Nem kell hát aggódni a Népszabadságért; a lap jobb, mint valaha, s ha még sok ilyen vita lesz benne, attól csak jobb lesz. Persze annak én is jobban örülnék, ha a vita a TGM által elindított mederben folyna tovább; s érv feszülne érvnek, szitokhullámok helyett.

A kommunikációban pedig maradjunk meg elegánsnak. Hagyatkozzunk Einsteinre, aki egyszer egy csinos hölgygel táncolt, s megjegyezte: – Ön milyen jól táncol! – A hölgy így felelt: – Én sajnos nem mondhatom el ugyanezt magáról. – Mire Einstein: – Sebjaj! Tegyen úgy, mint én: hazudjon!

Zágoni Miklós
filozófus

(A szerkesztőség ezzel a cikkel a TGM-vita oldalágát lezártak tekinti, s visszatér az indító cikkhez érkezett vélemények közléséhez.)

Szivarozzon-e egy baloldali?

Örömmel böngészget olyan nagylélegzetű és rendkívül magvas írásokat az ember, mint amilyen Tamás Gáspár Miklós cikke volt a november 18–19-i Népszabadságban. Elolvassa, ízeletti, egyes mondatokat alá is húz magának, majd újra és újra átnézi, hogy azután végképp összszavardva ne értsen semmit az egészből.

Nem érti, mert nem neki szól. Egymás közötti jegyzékváltás ez, melyet nem a „kisembereknek” címeztek. Pedig a „kisemberek” a főszereplői ezen írásnak

is, mint az életben annyi más dolognak, amelyeket szintén úgy fogalmaznak meg, játszanak le, hogy éppen a főszereplők ne szerepeljenek a címlistákon.

Új politikai stílusra van szükség. Nem azon kell merengeni, hogy mennyire sajnálatos jelenség millióik távolmaradása a szavazásokról, hanem fel kell számolni azokat a tényezőket, melyek ehhez vezettek. Nem szűk intellektuális pártelitre, hanem alulról építkező baloldali mozgalmiságra van szükség, ami a saját falujában, a munkahelyeken, az olvasóegyletben, az ifjúsági klubban érinti meg az embereket. Ne a párt legyen, ami embereket próbál magához edesgetni, hanem mozgalom, amely kitermeli az érdekeit a politikában is képviselő réteget.

A rendszerváltás után úgy kellett érezniük a baloldali érzelmű embereknek, hogy rosszat képviselnek, hogy baloldaliságuk ma már túlhaladott eszme. Pedig az igazi baloldaliak nem államosítottak, de nem is privatizáltak. Nem szabad tehát beletörödni abba, hogy társtanul, elszigetelődve érezzék magukat a hiteles baloldaliak. Generációváltásra van szükség, mely olyan tiszta embereket hoz felszínre, akik újra vonzóvá tudnak tenni egy mély válságba került eszmét. „Balra át, érző szívű értelmiség, védjük meg az értékeket!” – adja ki a jelszót Tamás Gáspár Miklós.

De ne felejtünk el valamit: az igazi érték a tisztaság és az elvűség. Jóérvű embereknek sokszor elszorul a torkuk,

mikor meghallják, hogy kik dobálóznak szolidaritással, esélyegyenlőséggel, szociáldemokráciával. Ezek az emberek lassan elveszítik a hitüket azzal kapcsolatban, hogy lehetséges-e egyáltalán tisztán baloldalinak lenni.

Pedig lehet. Tény, hogy a rendszerváltás óta megérlelődött a helyzet arra, hogy újra hiteles emberek képviselhesék a baloldalt. (Csak az időtényező figyelembevételével is tény ez, hiszen sokaknál az úttörő múlt az egyetlen kötdés ahhoz az időhöz, mely elriasztott nagyon sok embert attól, ami úgy kezdődik: „szoc”.)

Nem szabad elfelejteni azt, hogy a baloldaliság nem dolgozószobák – vasos kötetekkel telezsúfolt – polcrengetei között filozofáló emberektől ered (legtöbbször legalábbis nem), hanem a munkapadok mellől, a futószalagoktól, a kapanyeltek szorító kerges tenyerektől, a kócos fejű, „világmegevaltó” egyetemistáktól. A rendszerváltás utáni történelmi helyzet nem kedvezett az igazi baloldaliaknak, hiszen minden jelszó csábítóbb lett az övéknél. A kiábrándulás után földcsuszamlásszerűen szavaztak az emberek tömegei újra a „szoc”-ra. A kiszámítható jövőre, a biztos állásra, az olcsó kenyérré, a biztonságra... Ezek után az újabb kiábrándulás, ha lehet, még kétségbeesettebb volt.

A kérdés tehát az, el lehet-e hitetni az emberekkel, hogy a baloldal jó, sőt jobb, mint a jobb. Elhitetni persze biztosan el

lehet, csak ügyes politizálás és propaganda kérdése, de az igazán fontos az, hogy ne csak elhitessük, hanem, hogy megláttassuk ezt. Látniuk kell azt, hogy az itt ténykedő emberek – még ha politikusként teszik is ezt – közülük valók, értük vannak. Érezniük kell azt, hogy a szavazóurnába dobott voks tényleg olyanokat támogat, akik őket akarják képviselni. Nem kell mindenkit megszólítani, elegendő, ha azokat találjuk meg, akikért valóban van a baloldaliság; nem kell senki kirekeszteni, elég ha megértjük: senki ellen nincs ez az új baloldaliság.

Ebben az országban nagyon jelentős réteg érez, és persze szavaz baloldaliaként, de illúzió volna azt hinni, hogy elég csak kitenni a megfelelő táblát egy szervezet ajtajára: BAL, s a választásokat kis szerencsével már meg is lehet nyerni. Megújulás nélkül áttörhetetlen küszöbök válik egy szint, és a jövő szempontjából teljesen mindegy, hogy tíz- vagy húszszázaléknyi szavazaton múlik.

Egy Márai Sándor által idézett francia mondás szerint ha másként nem is, de egyféleképpen mindenképp megkülönböztethető a jobb- és a baloldali ember. Az alapján, hogy hogyan áll a szájában a szivar. A lejobb talán az lenne, ha a mi szánkban soha nem is látnánk szivart.

Rózsavölgyi Zsolt-Győri Ferenc-Tóth László

a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom Országos Elnöksége

Tamás Gáspár Miklós: Új osztálypolitika (1998. november 18–19.) vitacikkéhez eddig hozzászóltak:

Eörsi István: Az osztályelemzés dicsérete (1998. november 27.)

Debrecenti József: Új Kommunista kiáltvány? (1998. december 4.)

Vitányi Iván: Találkozás a baloldalon (1998. december 11.)

Verő László: Új Polgári Kiáltvány? (1998. december 17.)

Schmidt Mária: Búcsú a racionalizmustól (1998. december 17.)

Dr. Papp György: Az új osztály újraelosztási politikája (1998. december 28.)

Bayer Zsolt: A megőrült boldogtalanság (1998. december 30.)